



Aleuudi adiantumil on õrnad vett hülgavad lehed. Lehelabad on omapäraselt lehvikjad.

Vastupidavad ja pikaeealised adiantumid

Põhjamaa aiasõnajalgadest on paljude meelest kõige elegantsemad adiantumid.

Adiantumid (*Adiantum*) on sõnajalgade hulgas ühed kõige kaunimad. Neist enamik pärineb troopikast, pehmemama kliimaga maades kasvatatakse soojalembesi adiantumeid aias, nad on hinnatud ja populaarsed dekoratiivtaimed. Meie toataimesõpradele on mõned troopilised adiantumid samuti juba ammu aega tuntud.

Adiantumi perekonnas on umbes 150 liiki, põhjapoolsetes maades aias kasvatamiseks on nende hulgas sobivaid kahjuks vähevõitu.

Arvatakse, et varvas-adiantum oli esimene selle perekonna esindaja, mis tänu Inglise kolonistidele Ameerikast Euroopasse rändas. Külmakindlaid adiantumeid on Euroopa aedades kasvatatud alates sellest ajast, kui sõnajalgu hakati kasutama avamaal ilutaimedena.

Järgnevalt tutvustan liike, mida saab Eestis aias kasvatada. Paljud neid oma istanduses Enno talus.

Varvas-adiantum (*A. pedatum*) kasvab looduslikult Põhja-Ameerikas Atlandi ookeani poolsetes lehtmetsades, aga teda leidub ka Jaapanis.

Varvas-adiantum kasvab ligi 40 cm kõrguseks. Taime risoom on pindmine ja lühiroomav. Leheroots on tume ja läikiv, lehelaba lehvikjas ning sõrmjagune. Suvehaljad lehed moodustavad tiheda puhmiku. Varvas-adiantum sobib hästi varjulisse ja kuiva kohta.

Varvas-adiantumi sort 'Imbricatum' eristub silmanähtavalt põhiliigist. Ta on madalam (20–30 cm) ning eriti kaunite ja põnevate lehtedega: lehelaba sulglehekesed asetsevad katusekivi taoliselt tihedalt üksteise kõrval.

Sort 'Subpumilum' on aia-adiantumite hulgas kõige väiksem, tal on kõrgust vaid 7–15 cm. See käabusvorm moodustab tiheda hallikasrohelise puhmiku. Lehelaba sulglehekesed asetsevad tihedalt üksteise kõrval. Ta sobib hästi kiviktaimlasse. Vajab poolpäikeselist kasvukohta.

Himaalaja adiantum (*A. venustum*) kasvab looduslikult Himaalajas ja Afganistani mägedes nii varjulistes metsades kui ka päikesepaistel. Päikest talub ta juhu, kui puhmikut ümbritsevad kivikesed, pinnas ei tohi kuumeneda ega kuivada.

Peenike risoom on roomav ja võrdlemisi pindmine. Suvehaljad lehed on kevadel helerohelised, suvel tumeda-



Varvas-adiantumi sort 'Imbricatum'.

mad ja mõneti hallika kirmega. Kaarja kujuga lehed kasvavad kuni 40 cm pikkuseks. Taim areneb aeglaselt. Tugevamaid puhmikuid võib ka jagada.

Himaalaja adiantum vajab ühtlastemat väliskeskkonda, seda saab luua kerge talvekattega. Katteks sobivad kuivad puulehed ja kuuseoksad. Vahetult enne maa külmumist laotage puhmiku alla õhuke kiht lehemulda. Kasvupinnas peab olema happeline ja õhurikas.

Aleuudi adiantum (*A. aleuticum*) kasvab looduses peamiselt Põhja-Ameerika lääneosas ja Ida-Aasia mägedes. Taime kõrgus on kuni 110 cm. Suvehaljad lehed asetsevad tiheda kimbu- ning on jäigalt püstised. Aleuudi adiantum kasvab hästi varjulisse, huumusrikkas ja niiskes neutraalse mullaga kasvukohas. Talub hästi ka kuiva.

* * *

Adiantumid on vastupidavad ja pikaeealised sõnajalad. Peale himaalaja adiantumi saab siinkohal kirjeldatud teisi liike kasvatada neutraalsel mullal. On oluline, et pinnas oleks õhurikas.

Oma aeda sobivat liiki valides tasub silmas pidada, et kui varvas-adiantum on täiesti külmakindel ning talub kuni 40° külma, siis himaalaja adiantum elab üle kuni 29° pakasepügalat. Eduka talvitumise tagamiseks on temperatuurist olulisem ühtlane niiskusréžiim. Õrnemaid liike tuleb katta talveks lehtedega.

AIVAR KALJUSTE
sõnajalakasvataja